

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

พัฒนาการปกครองของไทยสู่ประชาธิปไตยในปัจจุบัน

จัดทำโดย พล.อ.ท.สุทธิพันธุ์ ต่ายทอง
รหัส ๖๒๐๗๔๗

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๗
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

พัฒนาการปกครองของไทยสู่ประชาธิปไตยในปัจจุบัน

พล.อ.ท.สุทธิพันธุ์ ต่ายทอง^๑

บทนำ

ประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นประเทศที่เก่าแก่และมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานชาติหนึ่ง จากการสืบค้นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติที่มีอยู่ พอจะยืนยันได้ว่าชนชาติไทย ได้มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่นครั้งแรกในสมัยสุโขทัยเมื่อประมาณ ๗๐๐ กว่าปีมาแล้ว ซึ่งในการรวมกลุ่มดังกล่าวเป็นลักษณะการอยู่ร่วมกันในรูปแบบของรัฐ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีระเบียบและกฎเกณฑ์ในการอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้สังคมมีความสุขและสามารถรักษารัฐของตนให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป

การปกครอง คือการที่รัฐใช้อำนาจอธิปไตยตามกฎหมายในการบริหารประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ มีรูปแบบลักษณะการปกครองประเทศที่แตกต่างกันออกไปตามสภาวะแวดล้อม สำหรับประเทศไทยเริ่มมีระบอบการปกครองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย โดยเป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และได้ใช้แบบการปกครองดังกล่าวต่อเนื่องมาถึงสมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ จนกระทั่งในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ คณะราษฎรได้ทำการปฏิวัติและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยและใช้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเป็นระบอบการปกครองที่ประเทศส่วนใหญ่ได้นำมาใช้ในการบริหารประเทศ เพราะเห็นว่าเป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม หลายประเทศยังคงประสบปัญหาในการนำระบอบการปกครองดังกล่าวมาใช้ เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการที่ฝ่ายบริหารไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของระบอบการปกครอง และเมื่อหันกลับมาพิจารณาประเทศไทย ที่ใช้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเวลาเกือบ ๙๐ ปี จะเห็นได้ว่าการบริหารปกครองประเทศเป็นไปอย่างไร้ราบรื่น ดังจะเห็นได้จากมีเหตุการณ์รัฐประหารเกิดขึ้นถึง ๑๓ ครั้ง โดยการทำให้รัฐประหารแต่ละครั้งมีการอ้างเหตุผลที่แตกต่างกันออกไปในเรื่องที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ รวมถึงในปัจจุบันสังคมไทยได้มีความคิดเห็นในประเด็นของการบริหารปกครองประเทศที่แตกต่างกัน และความเห็นที่แตกต่างกันนี้ได้ขยายออกไปเป็นวงกว้าง และมีความรุนแรงมากขึ้นโดยลำดับ ดังตัวอย่างของเหตุการณ์การความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยก่อนการเกิดรัฐประหารในปี พ.ศ.๒๕๕๗ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า องค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนตลอดจนประชาชนชาวไทยจะร่วมมือกันเพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้หรือไม่ เพื่อให้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของไทยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ในการสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยได้อย่างแท้จริง

^๑ รองเสนาธิการทหารอากาศ (สายงานกำลังพล), กองทัพอากาศ

๑. ระบอบการเมืองการปกครองในปัจจุบัน^{๒,๓}

การปกครอง คือการใช้อำนาจอธิปไตยตามกฎหมายในการบริหารและจัดการประเทศ ปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีรูปแบบลักษณะการปกครองแตกต่างกันออกไป โดยสามารถแบ่งการปกครองออกได้เป็น ๒ ระบอบหลัก ประกอบด้วย ระบอบเผด็จการและระบอบประชาธิปไตย

๑.๑ ระบอบเผด็จการ

๑.๑.๑ ความหมายของการปกครองในระบอบเผด็จการ

ระบอบเผด็จการ คือ ระบอบการเมืองการปกครองที่โอกาสในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจถูกจำกัดอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียวหรือสองสามคน กล่าวคือ จะใช้โอกาสในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ปิดกั้นการแสดงออกของประชาชน หากประชาชนคัดค้านก็จะถูกผู้นำหรือคณะบุคคลลงโทษ

๑.๑.๒ หลักการของระบอบเผด็จการ

๑.๑.๒.๑ ไม่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองประเทศ

๑.๑.๒.๒ จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น จำกัดสิทธิเสรีภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

๑.๑.๒.๓ ไม่ยอมรับความเสมอภาคของประชาชน

๑.๑.๒.๔ ถือเจตนาารมณ์ของผู้ปกครองประเทศเป็นหลัก ต้องเชื่อฟังปฏิบัติตามผู้นำ

๑.๑.๒.๕ ถือเอาความต้องการของผู้ปกครองประเทศเป็นสำคัญ ไม่ถือเอาเจตนาารมณ์และความต้องการของประชาชน

๑.๑.๒.๖ ยอมรับการนำและการปกครองโดยผู้นำ ผู้ปกครองผูกขาดอำนาจตลอดไป เปลี่ยนแปลงโดยการสืบทอดอำนาจ

๑.๑.๒.๗ ถือหลักการ นโยบาย และเหตุผลที่ผู้นำกำหนดเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมที่สุด ไม่มีเหตุผลอื่นจะมาโต้แย้งหรือคัดค้าน

๑.๑.๒.๘ ยึดหลักการใช้กำลัง การบังคับและความรุนแรงเพื่อรักษาอำนาจ

๑.๑.๒.๙ ยึดหลักความมั่นคง ความเข้มแข็ง และความปลอดภัยของชาติเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญ

๑.๑.๒.๑๐ ยกย่องอำนาจและความสำคัญของรัฐเหนือเสรีภาพของประชาชน

๑.๑.๒.๑๑ ใช้หลักการรวมอำนาจ คือ มีการรวมอำนาจไว้ในส่วนกลางของประเทศให้อำนาจอยู่ในมือของผู้นำหรือกลุ่มผู้นำอย่างเต็มที่

๑.๑.๓ รูปแบบการปกครองแบบเผด็จการ

การปกครองแบบเผด็จการได้แบ่งรูปแบบการปกครองออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ

๑.๑.๓.๑ การปกครองแบบเผด็จการอำนาจนิยม ประกอบด้วย

^๒ Mr.Sayasone KEOMONTY, ระบอบการปกครองในโลกปัจจุบัน, สืบค้นจาก

<https://www.gotoknow.org/posts/๖๒๙๕๘๗>

^๓ การเมืองการปกครอง, สืบค้นจาก <http://www.sw๒.ac.th/images/user/root/soc๓๑๑๐๒/๕๗so๓๑๑๐๒๐๑.pdf>

- อัตตาธิปไตย (Autocracy) หรือการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
- คณาธิปไตย (Oligarchy) เป็นการปกครองแบบเผด็จการที่อำนาจการปกครองถูกผูกขาดโดยคนกลุ่มเดียว เช่น คณะปฏิวัติ
- อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) เป็นการปกครองโดยชนกลุ่มน้อยซึ่งตามปกติมักจะเป็นผู้มีตำแหน่งสูงในทางราชการ เช่น พวกขุนนาง หรือมีฉะนั้นก็เป็นผู้มีอำนาจในทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

๑.๑.๓.๒ การปกครองแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ ประกอบด้วย

- ฟาสซิส (Fascism) เป็นการปกครองแบบเผด็จการที่ประชาชนถูกจำกัดสิทธิและถูกบังคับ โดยมีความเชื่อว่าคนเกิดมาเพื่อรัฐและจะต้องรับใช้รัฐตลอดไป รัฐที่เข้มแข็งกว่าย่อมมีสิทธิในการปกครอง ผู้ที่อ่อนแอกว่าต้องสละสิทธิดังกล่าว การปกครองโดยคนกลุ่มน้อยหรือคน ๆ เดียว เป็นการปกครองที่ดีที่สุด เพราะมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ประเทศชาติเจริญอย่างรวดเร็ว และถือว่ารัฐเป็นเสมือนสิ่งที่มีชีวิต ย่อมต้องเจริญเติบโตอยู่ตลอดเวลา เหมือนรัฐจะต้องเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง มีการขยายดินแดน เพราะฉะนั้นสงครามจึงเป็นสิ่งที่ชอบธรรม เช่น รัฐบาลภายใต้พรรคฟาสซิสของมูสโสลินี

ปัจจุบันผู้ที่นิยมทหารนิยม ชาตินิยม เชื้อชาตินิยม หรือจักรวรรดินิยม ก็อาจเรียกได้ว่าเป็นพวกฟาสซิส ฉะนั้น พวกนาซีและฟาสซิสจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะขยายดินแดน ขยายการควบคุมเข้าไปในส่วนต่าง ๆ ในโลก เพราะถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของความยิ่งใหญ่ของชาติตน โดยถือว่าการครอบครองชาติอื่นเป็นคุณธรรม เพราะยิ่งครอบครองชาติอื่นได้มากขึ้นเท่าใด ชาติของตนก็จะมีฐานะเด่นมากขึ้นเท่านั้น

- คอมมิวนิสต์ (Communism) เป็นลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจคิดขึ้นโดยคาร์ล มาร์กซ์ และเอนเงิลส์ ซึ่งต้องการให้มีรัฐบาลกลางภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์ มีอำนาจเพื่อควบคุมการเมืองและเศรษฐกิจของชาติ โดยจัดพวกที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือการผลิต ต้องการให้มีการปฏิวัติและทำลายล้างระบบการเมืองอื่น ๆ ผู้ปกครองประเทศจะต้องเป็นคอมมิวนิสต์พวกเดียวเท่านั้น ประชาชนอื่นไม่มีสิทธิ พวกคอมมิวนิสต์ถือว่าตนมีอำนาจปกครองเพราะอ้างว่าเป็นตัวแทนของชนชั้นกรรมาชีพ

๑.๒ ระบอบประชาธิปไตย^๔

๑.๒.๑ ความหมายของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

คำว่า ประชาธิปไตย ประกอบด้วยคำว่า ประชา หมายถึงหมู่คนหรือปวงชน กับคำว่า ธิปไตย หมายถึงความเป็นใหญ่ ดังนั้น คำว่าประชาธิปไตยจึงหมายถึงความเป็นใหญ่ของปวงชน ตามคำกล่าวของอดีตประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น ประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นประชาธิปไตย ที่คนเข้าใจกันทั่วไปในบริบทสากลก็คือ ระบอบการปกครองที่มีประชาชนเป็นเจ้าของ อำนาจอธิปไตย ตลอดจน

^๔ นพดล ชุกกลิ่น, แนวทางประชาธิปไตยที่เหมาะสมในทัศนะผู้เขียน, สืบค้นจาก http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=๙๖๔๕

มีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน อำนาจของรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมือง โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนโดยตรงหรือผ่านผู้แทนที่ตนเลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ และการดำเนินการของรัฐจำเป็นต้องถือตามมติเสียงข้างมากเป็นตัวตัดสิน

สำหรับความหมายตามราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย”^๕ ไว้ในหนังสือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ ว่า “ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่” ซึ่งฟังเข้าใจได้ว่า การที่ทุกคนรวมกันเป็นปวงชนนั้นต้องมีสิทธิและหน้าที่ตามธรรมชาติ คือ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เพื่อนมนุษย์อื่น และหมู่คนอื่น หรือปวงชนเป็นส่วนรวม

๑.๒.๒ หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย

หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย คือการยอมรับนับถือความสำคัญและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย

๑.๒.๒.๑ หลักเหตุผล ผู้คนต้องรู้จักรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ไม่มีมีฉันทิฐิตี้อยู่ในความคิดเห็นของตน

๑.๒.๒.๒ หลักความเสมอภาค ทุกคนจะมีความเท่าเทียมกันโดยกฎหมาย โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

- ความเสมอภาคทางการเมือง คือทุกคนมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้อย่างเท่าเทียมกัน
- ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ คือทุกคนต้องไม่ถูกกีดกันใน การประกอบอาชีพการงาน
- ความเสมอภาคทางโอกาส คือทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาล และการรับบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

๑.๒.๒.๓ หลักสิทธิและเสรีภาพ

- สิทธิ คือประโยชน์ที่บุคคลพึงได้รับตามกฎหมาย เช่น บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาล มีสิทธิในทรัพย์สินของตน
- เสรีภาพ คือทุกคนมีอิสระในการทำอะไรรู้ได้ตามที่ตนต้องการ แต่ต้องไม่ผิดกฎหมาย และไม่กระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นต้น

๑.๒.๒.๔ หลักการยึดเสียงข้างมาก คือการปฏิบัติตามความคิดเห็น หรือตัดสินปัญหาโดยใช้มติเสียงข้างมาก แต่ในขณะเดียวกัน เสียงส่วนน้อยก็ต้องได้รับความคุ้มครองเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมประชาธิปไตย

^๕ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔, ฉบับออนไลน์, สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>

๑.๒.๒.๕ หลักภราดรภาพ คือการที่มนุษย์มีความรัก ความผูกพันกันฉันท์พี่น้อง ไม่แบ่งแยกภูมิภาคถิ่นที่อยู่อาศัย ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชนชั้น เพศ ผิวพรรณ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน

๑.๒.๓ รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ในระบอบประชาธิปไตยได้แบ่งรูปแบบการปกครองออกเป็น ๓ แบบ คือ

๑.๒.๓.๑ ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) หรือประชาธิปไตยบริสุทธิ์ (Pure Democracy) คือรูปแบบการปกครองโดยที่พลเมืองสามารถมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจใด ๆ ได้โดยตรง โดยไม่ต้องอาศัยคนกลางหรือผู้ทำหน้าที่แทนตน รวมไปถึงการร่างกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล เช่น ประชาธิปไตยแบบเอเธนส์ (Athenian Democracy)

๑.๒.๓.๒ ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative Democracy) หรือ ประชาธิปไตยทางอ้อม (Indirect Democracy) คือรูปแบบการปกครองที่ประชาชนเลือกผู้แทนไปทำหน้าที่ร่วมตัดสินใจทางการเมืองแทนตนในรัฐสภา ซึ่งผู้แทนอาจมาจากการเลือกตั้ง หรือมาจากการสรรหาตามรัฐธรรมนูญ หรือมาจากการกำหนดโดยพรรคการเมือง หรืออาจใช้รูปแบบผสมผสานรูปแบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดในสมัยปัจจุบัน แบ่งเป็น

- ระบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy) คือรูปแบบการปกครอง ที่รัฐบาลได้รับการเลือกเข้ามาจากความเห็นชอบของรัฐสภา โดยประมุขแห่งรัฐอาจเป็นกษัตริย์ หรือประธานาธิบดีก็ได้ แต่ประมุขฝ่ายบริหารคือนายกรัฐมนตรี

- ระบบประธานาธิบดี (Presidential system) คือรูปแบบการปกครองที่อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารแยกออกจากกัน โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ และได้รับการเลือกตั้งเข้ามาโดยตรงจากประชาชน

- ระบบกึ่งประธานาธิบดี (Semi-presidential system) คือรูปแบบการปกครองที่ผสมผสานระหว่างระบบรัฐสภาและระบบประธานาธิบดี โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเข้ามาโดยตรงจากประชาชนและมีการแต่งตั้งคณะรัฐบาลขึ้นมาเพื่อใช้อำนาจบริหาร

๑.๒.๓.๓ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) คือรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมนำเสนอมุมมองทางการเมือง นอกเหนือไปจากการเลือกผู้แทนเท่านั้น

๑.๒.๔ วิธีชีวิตแบบประชาธิปไตย

ลักษณะสำคัญของวิธีชีวิตแบบประชาธิปไตยจำแนกได้ ดังนี้

๑.๒.๔.๑ เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล ไม่ศรัทธาบุคคลใดถึงขั้นทำผิดก็คิดว่าเขาถูก ประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้ด้วยดีก็ต่อเมื่อมีการรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อค้นหาเหตุผลและความถูกต้องที่แท้จริง เพราะเหตุผลเท่านั้นที่จะจรรโลงให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้

๑.๒.๔.๒ รู้จักการประนีประนอม คือยอมรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ไม่นิยมความรุนแรง ต้องรู้จักยอมรับความคิดเห็นที่ดีกว่าของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นหรือตั้งต้นแต่ความคิดเห็นของตนเองโดยไม่ยอมผ่อนปรนแก้ไข

๑.๒.๔.๓ มีระเบียบวินัย คือต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ ไม่ยอมให้ผู้ใดมาละเมิดหรือก้าวก่ายสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เพราะจะทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นในสังคม

๑.๒.๔.๔ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่าตนเป็นเจ้าของประเทศและประเทศเป็นของคนทุกคน โดยสำนึกว่า การที่ตนได้รับการศึกษาสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพและดำรงชีวิตอยู่ได้ก็เพราะสังคมอันเป็นส่วนรวมของทุกคน ดังนั้น จึงต้องมีหน้าที่ทำประโยชน์ให้เป็นการตอบแทน

๒. วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย ^{๖,๗}

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมายาวนานชาติหนึ่ง แม้ว่าหลักฐานเกี่ยวกับปฐมกำเนิดของชาติไทยจะไม่สามารถยืนยันได้แน่ชัดว่า ชนชาติไทยเป็นผู้ที่อพยพมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีนแถบมณฑลยูนนาน หรือมีรากอยู่ในสุวรรณภูมิแห่งนี้นี้มาแต่เก่าก่อนก็ตาม การศึกษาวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองสมควรจะเริ่มต้นตั้งแต่ประเทศไทยตั้งอาณาจักรมั่นคงขึ้นในแหลมทองเมื่อ พ.ศ.๑๗๘๑ อาณาจักรแรกของชาติไทย คือ อาณาจักรสุโขทัย ซึ่งสถาปนาโดย พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ต้นราชวงศ์พระร่วง ประกาศตนเป็นอิสระจากขอมซึ่งยึดครองดินแดนแถบนั้นอยู่ในสมัยนั้น การเมืองการปกครองไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนหน้ามีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ อยู่ในรูปแบบระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับระบอบเผด็จการ เพราะว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของพระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น พระมหากษัตริย์ได้อำนาจมาด้วยการสืบสันตติวงศ์ หรือการปราบดาภิเษก ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการสถาปนาหรือคัดเลือกพระมหากษัตริย์

การศึกษาการเมืองการปกครองไทย หากจะแบ่งยุคสมัยให้เหมาะสมแก่การศึกษาแล้ว จะแบ่งออกได้เป็น ๓ ยุคสมัยด้วยกัน คือ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์และส่วนหลังจาก พ.ศ.๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าในประวัติศาสตร์จะปรากฏว่ามีสมัยธนบุรีระหว่าง พ.ศ.๒๓๑๑-๒๓๒๕ แต่เนื่องจากสมัยนั้นชาติไทยอยู่ในระยะสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นขึ้นมาใหม่ หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ.๒๓๑๐ และลักษณะการปกครองยังยึดแบบของกรุงศรีอยุธยาอยู่ ไม่ได้เสริมสร้างลักษณะใหม่ ๆ ขึ้นมา

๒.๑ การเมืองการปกครองสมัยสุโขทัย

ในหนังสือปาฐกถาของสมเด็จพระยาตำราธิราช รามราชาธิราช เรื่องลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ ได้อธิบายไว้ว่า วิธีการปกครองในสมัยสุโขทัยนั้น นับถือพระเจ้า

^๖ วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของไทย, สืบค้นจาก https://www.baanjommyut.com/library_๒/thailand_political_evolution/index.html

^๗ เบญจวรรณ สุขุขศรี, ๒๕๕๕, เรียนรู้การเมืองการปกครองของไทย, สืบค้นจาก <http://benjan๑๒๔.blogspot.com/>

แผ่นดินอย่างบิดาของประชาชนทั้งปวง วิธีการปกครองเอาลักษณะการปกครองบิดาปกครองครัวเรือนหลายครัวเรือนรวมกันเป็นบ้านอยู่ในปกครองของพ่อบ้าน ผู้อยู่ในปกครองเรียกว่าลูกบ้าน หลายบ้านรวมกันเป็นเมือง ถ้าเป็นเมืองขึ้นอยู่ในความปกครองของพ่อเมือง ถ้าเป็นประเทศราชเจ้าเมืองเป็นขุน หลายเมืองรวมกันเป็นประเทศอยู่ในความปกครองของพ่อขุน แม้ว่าจะระบอบการปกครองของสุโขทัย จะเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพราะอำนาจสูงสุดเด็ดขาดไม่ว่าจะในด้านนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ รวมอยู่ที่พ่อขุนเพียงพระองค์เดียว และพ่อขุนไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อประชาชน แต่ด้วยการจำลองลักษณะครอบครัวมาใช้ในการปกครอง ทำให้ลักษณะการใช้อำนาจของพ่อขุน เกือบทุกพระองค์เป็นไปในลักษณะทางให้ความเมตตาและเสรีภาพแก่ราษฎรตามสมควร พ่อขุนแห่งกรุงสุโขทัย ทรงปกครองประชาชนในลักษณะบิดาปกครองบุตร คือ ถือพระองค์เป็นพ่อของราษฎร มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองป้องกันภัยและส่งเสริมความสุขให้ราษฎร ส่วนราษฎรในฐานะบุตร ก็มีหน้าที่ให้ความเคารพ เชื่อฟังพ่อขุน ปรากฏว่าพ่อขุนกับประชาชนในลักษณะการปกครองแบบบิดาปกครองบุตร มีความใกล้ชิดกันพอสมควร จะเห็นได้จากการที่ราษฎรในสมัยสุโขทัยมีสิทธิถวายฎีกาหรือร้องทุกข์โดยตรงต่อพ่อขุน โดยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้มีกระดิ่งแขวนไว้ที่ประตูวัง ถ้าใครต้องการถวายฎีกาก็ไปสั่นกระดิ่ง พระองค์ก็จะทรงชำระความให้ ส่วนการจัดการปกครองอาณาจักรสุโขทัยมีกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีหรือเมืองหลวงเป็นศูนย์กลางการปกครอง อำนาจการวินิจฉัยสั่งการอยู่ที่เมืองหลวง ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการของรัฐบาลและที่ประทับของพระมหากษัตริย์

ลักษณะเด่นของการปกครองสมัยสุโขทัยเป็นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่มีลักษณะปกครองแบบบิดาปกครองบุตร มีพระมหากษัตริย์ (พ่อขุน) เป็นประมุข โดยให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน และมีความใกล้ชิดกับประชาชนมาก ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในชาติ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน แต่มีหน้าที่ต่างกันเท่านั้น

๒.๒ สมัยอยุธยา

ระบอบการปกครองในสมัยอยุธยาเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจอธิปไตยอยู่ที่พระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียวเหมือนกับสมัยสุโขทัย แต่แนวความคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ได้เปลี่ยนแปลงไปตามคติพราหมณ์ซึ่งพวกขอมนำมา โดยถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ที่ได้รับอำนาจจากสวรรค์ตามแนวความคิดแบบลัทธิเทวสิทธิ์ ลักษณะการปกครองแบบเทวสิทธิ์นี้ ถือว่าพระมหากษัตริย์เป็นเสมือนเจ้าชีวิต นอกจากจะมีพระราชอำนาจเด็ดขาดสามารถกำหนดชะตาชีวิตของผู้อยู่ใต้ปกครองแล้ว ยังถือว่ามีอำนาจในการปกครองนั้นพระมหากษัตริย์ทรงได้รับจากสวรรค์หรือเป็นไปตามเทวโองการ การกระทำของพระมหากษัตริย์ถือเป็นความต้องการของพระเจ้า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเหมือนสมมุติเทพหรือพระเจ้าหรือผู้แทนพระเจ้า เพราะฉะนั้นพระมหากษัตริย์ตามแนวความคิดแบบเทวสิทธิ์จึงทรงอำนาจสูงสุดล้นพ้น ลักษณะการปกครองเป็นแบบนายปกครองบ่าว หรือเจ้าปกครองข้า

๒.๓ สมัยรัตนโกสินทร์

ลักษณะการปกครองในสมัยธนบุรี ไม่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิมที่ใช้อยู่ในสมัยอยุธยา เนื่องจากขณะนั้นเป็นระยะที่ไทยกำลังรวบรวมอาณาจักรขึ้นใหม่ พระเจ้ากรุงธนบุรี (ตากสิน) ทรงมีพระราชภาระในการปราบปรามบรรดาชุมนุมอิสระต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลังกรุงศรีอยุธยาแตก

รูปแบบการปกครองแบบกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญมาจนถึงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเริ่มมีการปฏิรูปในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า มีการวางแนวรากฐานเตรียมพร้อมไว้สำหรับการปฏิรูปมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงสนับสนุนให้มีการศึกษาอารยธรรมตะวันตก ทำให้ได้รับทราบถึงความเจริญก้าวหน้าในหลักการปกครองของตะวันตก และนำมาปรับปรุงในการปกครองของไทย การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครองไปจากเดิม เป็นเพราะทรงเห็นว่า เป็นหนทางหนึ่งที่จะรักษาเอกราชของบ้านเมืองไว้ได้ ในช่วงการขยายลัทธิจักรวรรดินิยมของชาติตะวันตก เพราะในขณะนั้นประเทศเพื่อนบ้านข้างเคียงล้วนแต่ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตกทั้งสิ้น การปรับปรุงการปกครองให้ทันสมัยทำให้ชาวต่างชาติเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่เจริญแล้ว สามารถปกครองดูแลพัฒนาบ้านเมืองเองได้ นอกจากนี้ ยังทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ประเทศชาติมีรายได้ในการทำนุบำรุงบ้านเมืองมากขึ้น ทำให้สายตาของชาวต่างชาติมองประเทศไทยต่างจากประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ และด้วยการวางวิเทศব্যทางการทูตกับชาติตะวันตกต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยยอมรับว่าชาวยุโรปเป็นชาติที่เจริญ ให้เกียรติและยกย่อง พร้อมกับเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้เห็นว่าไทยไม่ใช่ชนชาติป่าเถื่อน เช่น ให้ข้าราชการสวมเสื้อเวลาเข้าเฝ้า นอกจากนั้น ยังยอมผ่อนปรนอย่างชาญฉลาด แม้จะเสียผลประโยชน์หรือดินแดนไปบ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย ยังสามารถรักษาส่วนใหญ่ไว้ได้ ทำให้ประเทศไทยคงความเป็นชาติที่มีเอกราชมาได้ตลอด

แม้ว่าการปกครองในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์จะเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่พระราชกรณียกิจบางประการของพระมหากษัตริย์ก็ถือได้ว่าเป็นการปูพื้นฐานการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงประกาศเลิกทาสเมื่อ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๗ นโยบายการเลิกทาสของพระองค์นั้นเพื่อให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคทัดเทียมกัน อันเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ในการสนับสนุนการศึกษา ทรงจัดตั้งโรงเรียนเพื่อสนับสนุนให้คนไทยได้มีโอกาสเล่าเรียนศึกษาหาความรู้ โดยตั้งทุนพระราชทาน ส่งผู้มีความสามารถไปศึกษาต่อต่างประเทศ จากการสนับสนุนการศึกษาอย่างกว้างขวางนี้ นับได้ว่าเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในการปกครองประเทศสู่ระบอบประชาธิปไตย สำหรับการปฏิรูปการปกครองและการบริหารราชการ ทรงเปิดโอกาสให้ข้าราชการมีส่วนรับผิดชอบในการบริหารมากขึ้น ทรงสนับสนุนการปกครองท้องถิ่นด้วยการจัดตั้งสุขาภิบาล ทำให้ประชาชนธรรมดา มีส่วนและมีโอกาสเรียนรู้ประสบการณ์การบริหารการปกครอง ตามหลักการประชาธิปไตยที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมือง

นอกจากนี้ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้มีการส่งเสริมการศึกษาให้แพร่หลาย มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นหลายแห่ง และสนับสนุนให้ทุนหลวงโดยส่งนักเรียนไปเรียนในต่างประเทศ มีการศึกษาภาคบังคับโดยกำหนดว่าใครอายุครบเกณฑ์ ๗ ปี ต้องเข้ารับการศึกษาขั้นประถมศึกษา ทำให้ประชาชนมีการศึกษาเพิ่มขึ้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงนิยมระบอบประชาธิปไตย โดยได้ทรงจัดตั้งเมืองสมมุติดุสิตธานีขึ้นในบริเวณวังพญาไท จำลองรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นใช้ในเมืองสมมุติ โดยโปรดเกล้าฯ ให้มีรัฐธรรมนูญการปกครองลักษณะนคราภิบาลซึ่งเปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญ

ของเมือง และให้ข้าราชการบริพารสมมุติตนเองเป็นราษฎรของดุสิตธานี มีการจัดตั้งสภาการเมือง และเปิดโอกาสให้ราษฎรสมมุติใช้สิทธิ์ใช้เสียงแบบประชาธิปไตย เป็นเสมือนการฝึกหัดการปกครอง แบบประชาธิปไตย

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ได้พระราชทานสัมภาษณ์แก่นักหนังสือพิมพ์ระหว่างเสด็จเยี่ยมเยียนสหรัฐอเมริกาเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๔ ว่า พระองค์ทรงเตรียมการที่จะพระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ประชาชน เพราะทรงเห็นว่าคนไทยมีการศึกษาดีขึ้น มีความคิดอ่าน และสนใจทางการเมืองมากขึ้น เมื่อเสด็จกลับมาพระองค์ทรงมอบให้พระศรีวิสารวาทา ที่ปรึกษา กฎหมายกระทรวงการต่างประเทศ และนายเรมอน สตีเวนส์ ที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น แต่ดำเนินการยังไม่ทันแล้วเสร็จ ได้เกิดการปฏิวัติขึ้นเมื่อ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ โดยคณะราษฎร และเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักนับตั้งแต่นั้นมา สาละสำคัญของ การปกครอง ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม พ.ศ.๒๔๗๕ ซึ่งคณะราษฎรได้ขอ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานเพื่อประโยชน์แก่ปวงชนชาวไทย เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ และถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจอ สูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชนชาวไทย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการ ปกครองประเทศ ซึ่งกำหนดหน้าที่ความสัมพันธ์ของสถาบันการปกครองต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด และชัดเจน พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขของประเทศ และทรงใช้อำนาจอธิปไตยตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คือ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร ทรงใช้ อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล

การจัดการปกครองตามพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม พ.ศ.

๒๔๗๕

ซึ่งใช้ระหว่างวันที่ ๒๗ มิถุนายน ถึง ๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๗๕ มีการดำเนินการให้องค์การปกครอง คือ สภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ มีอำนาจออกพระราชบัญญัติทั้งหลาย และดูแลควบคุม กิจการของประเทศ ในระยะเริ่มแรกสมัยที่ ๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มาจากการแต่งตั้งของ คณะราษฎรมีจำนวน ๗๐ คน คณะกรรมการราษฎรเป็นฝ่ายบริหารเช่นเดียวกับคณะรัฐมนตรี มี อำนาจและหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภา มีเสนาบดีซึ่งเป็นเสมือนรัฐมนตรี กระทรวงต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการระงับข้อพิพาทให้เป็นไปตาม กฎหมาย ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย ต่อมาก็ได้มีพระ บรมราชโองการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นการถาวรฉบับแรก เมื่อ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๗๕ ดำเนินการปกครองในรูปประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็น พระประมุขขององค์กรหลักในการปกครอง คือ พระมหากษัตริย์ในฐานะองค์พระประมุข รัฐสภาเป็นฝ่าย นิติบัญญัติ คณะรัฐมนตรีซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร และศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ แม้ภายหลังจากนั้นจะมีการยกเลิกและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีกหลายครั้ง แต่ก็อาจกล่าวได้ ว่าประเทศไทยพยายามที่จะยึดรูปการปกครองประชาธิปไตยแบบรัฐสภามาโดยตลอด

๓. แนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน^๘

๓.๑ การนำแนวคิดประชาธิปไตยไปประยุกต์ใช้ในแต่ละประเทศ

๓.๑.๑ หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยส่วนใหญ่จะเป็นแบบเดียวกัน

๓.๑.๒ ประชาธิปไตยมีวิวัฒนาการที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีองค์ประกอบแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมแตกต่างกัน

๓.๑.๓ ประเทศประชาธิปไตยใหม่ จะยึดรูปแบบประชาธิปไตยในยุโรปและอเมริกา เป็นต้นแบบ เช่น ประเทศไทยยึดอังกฤษเป็นต้นแบบ

๓.๑.๔ ประเทศที่ให้การศึกษาวิถีประชาธิปไตยแก่ประชาชนได้ดี ก็จะสามารถมีการปกครองแบบประชาธิปไตยที่จะนำทางสังคมและประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุข ได้รวดเร็ว

๓.๒ ปัญหาที่พบในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย

แม้ว่าประชาธิปไตยจะเป็นรูปแบบการปกครองล่าสุดและเป็นที่ยอมรับมากที่สุด แต่ก็ยังมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย อาทิ เช่น

๓.๒.๑ ประชาธิปไตยซึ่งก่อตั้งขึ้นใหม่ในบางประเทศด้วยแรงกดดันจากต่างชาติ โดยไม่ใช่ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจวิถีประชาธิปไตย หรืออาจขัดกับวัฒนธรรมจนไม่อาจยอมรับได้ ส่งผลให้มีประชาธิปไตยแต่เพียงรูปแบบ ไม่มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ทำให้สังคมวุ่นวายซุลมุน การพัฒนาประเทศชะงักงัน

๓.๒.๒ การเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง รัฐบาลที่เลือกตั้งมาได้มักเป็นรัฐบาลผสมที่ถูกจัดตั้งขึ้นบนพื้นฐานของการรวมตัวกันเพื่อประคับประคองอำนาจเสียงข้างมาก ไม่ใช่เป็นการรวมตัวเพราะอุดมการณ์ ทำให้รัฐบาลไม่มั่นคงขาดเสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการที่รัฐบาลชุดใหม่ที่เข้ามาบริหารมักจะเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในประเทศ และนโยบายต่างประเทศจากรัฐบาลก่อนหน้าเสมอ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการลงทุน และชะลออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจประเทศ

๓.๒.๓ ระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถที่จะกำจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ เมื่อเวลาผ่านไป ความมั่งคั่งและรายได้กระจุกตัวอยู่ในหมู่เศรษฐี และความเหลื่อมล้ำนั้นก็ยังคงเพิ่มขึ้นทุกขณะ นับเป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงความล้มเหลวในทางทฤษฎีของระบอบประชาธิปไตย นับวันความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวย-คนจน ประเทศรวย-ประเทศยากจน ยิ่งห่างกันมากขึ้น

๓.๒.๔ แนวคิดเสียงข้างมากในระบอบประชาธิปไตยก่อให้เกิดความเป็นเผด็จการเหนือกว่าระบบเผด็จการอื่นใด เพราะประชาธิปไตยมีแนวคิดที่ว่า เมื่อได้เสียงส่วนใหญ่เป็นผู้ชนะ จะทำทุกอย่างได้แม้แต่เรื่องที่ไม่เหมาะสม เช่น การที่อิตเลอร์ขอมติจากสภาให้สามารถแก้ไขกฎหมายได้เอง โดยไม่ต้องผ่านความเห็นชอบจากสภา ซึ่งนำมาสู่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ในที่สุด

^๘ นพดล ชุกกลิน, อ้างแล้ว

๓.๒.๕ รัฐบาลประชาธิปไตยที่มาจากกาเลือกตั้งหลายแห่ง ยังมีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งเป็นปัญหาที่กีดกร่อนความชอบธรรมของประชาธิปไตย

๓.๓ สาเหตุที่ทำให้ประชาธิปไตยล้มเหลวในหลายประเทศ

ประเทศที่เลือกใช้ระบอบการปกครองที่เซอร์วินสตัน เชอร์ชิลล์ ชื่นชมว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่เลวร้ายที่สุด กลับประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน สาเหตุหลักสำคัญคือการเลือกตั้งไม่ก่อให้เกิดประชาธิปไตยแท้จริงได้

๓.๓.๑ การเลือกตั้ง ไม่สามารถสร้างการถ่วงดุลอำนาจแท้จริง เช่น วลาดิเมียร์ ปูติน ได้ตำแหน่งทั้งนายกรัฐมนตรีและประธานาธิบดีรัสเซีย มีการควบคุมกลไกการเมืองอย่างเข้มข้น แทรกแซงสื่อ จับคู่แข่งทางการเมืองคุมขังและกำกัับดูแลประชาชนอย่างใกล้ชิดจนไม่สามารถสร้างดุลอำนาจ

๓.๓.๒ ประชาธิปไตยแบบตัวแทนมาจากการเลือกตั้ง ทำให้เกิดเผด็จการรัฐสภาและคอร์รัปชัน เกิดการปกครองโดยยึดผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มผู้มีอำนาจอย่างน่ากลัว เช่น ในอิรัก อียิปต์ ซีเรีย ลิเบีย แอฟริกาใต้ ตรุกี

๓.๓.๓ ประชาชนไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งภายใต้กติกาเก่าที่ผู้กุมอำนาจได้เปรียบหรือเพราะความฉ้อฉลของผู้มีอำนาจ เป็นเหตุให้มีการชุมนุมประท้วงกว้างขวางรุนแรง เช่น ในประเทศบังกลาเทศและกัมพูชา

๔ เหตุการณ์การทำให้รัฐประหารในประเทศไทย^{๙,๑๐}

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๗๕ เป็นต้นมา ได้มีเหตุการณ์การก่อรัฐประหารในประเทศไทยจำนวนหลายครั้ง และถือได้ว่า เป็นประเทศที่มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่มีการก่อรัฐประหารบ่อยครั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่มีรูปแบบการปกครองลักษณะเดียวกัน โดยมีรายละเอียดของการทำรัฐประหารในแต่ละครั้ง ดังนี้

๔.๑ รัฐประหาร ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๗๖

พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎร พร้อมงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา สาเหตุสืบเนื่องมาจากการนำเสนอเค้าโครงเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ ฉบับที่เรียกว่า “สมุดปกเหลือง” ที่ถูกหลายฝ่ายมองว่า คล้ายกับเค้าโครงเศรษฐกิจของคอมมิวนิสต์ ก่อให้เกิดความเห็นขัดแย้งอย่างรุนแรงในหมู่คณะราษฎรด้วยกันเองและบรรดาข้าราชการ ซึ่งพระยาทรงสุรเดช ๑ ใน ๔ ผู้เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.๒๔๗๕ ได้นำพระยาฤทธิอัคเนย์และพระประศาสน์พิทยายุทธ สนับสนุนพระยามโนปกรณฯ ซึ่งคัดค้านเค้าโครงเศรษฐกิจฉบับนี้ แต่ในส่วนของบรรดานายทหารคณะราษฎรส่วนใหญ่ยังคงให้การสนับสนุนนายปรีดี ๆ อยู่

^๙ รัฐประหารในประเทศไทย, สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/รัฐประหารในประเทศไทย>

^{๑๐} สถาบันพระปกเกล้า, รัฐประหาร, สืบค้นจาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=รัฐประหาร>

๔.๒ รัฐประหาร ๒๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๗๖

เป็นรัฐประหารที่นำโดยพระยาพหลพลพยุหเสนา ได้ยึดอำนาจการปกครองของนายกรัฐมนตรีพระยามโนปกรณนิติธาดา รัฐประหารในครั้งนี้มีขึ้นหลังเกิดความตึงเครียดเมื่อพระยามโนปกรณนิติธาดาประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภา ฯ และงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา หลังจากมีความขัดแย้งกันในหมู่รัฐบาลคณะราษฎร อันสืบเนื่องจากการยื่น “สมุดปกเหลือง” เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ ที่ถูกหลายฝ่ายมองว่าคล้ายกับเค้าโครงการเศรษฐกิจของคอมมิวนิสต์ จึงนำไปสู่การปิดหนังสือพิมพ์บางฉบับที่ทำให้การสนับสนุนคณะราษฎร และมีการบีบบังคับให้นายปรีดี ฯ เดินทางออกนอกประเทศกลับไปยังประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ในปีเดียวกัน และถึงขั้นวิกฤตเมื่อพระยาพหลพลพยุหเสนา, พระยาทรงสุรเดช, พระยาฤทธิอัคเนย์ และพระประศาสน์พิทยายุทธ ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ในปีเดียวกัน โดยอ้างเหตุผลเพื่อพักผ่อนหลังจากตรากตรำทำงานราชการจนสุขภาพเสื่อมโทรม จากนั้นในเวลาหัวค่ำของคืนวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๗๖ คณะนายทหารบก, ทหารเรือ ทหารอากาศ และพลเรือน นำโดยพระยา พหลพลพยุหเสนา, หลวงพิบูลสงคราม และหลวงศุภชลาศัย ได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจจากพระยามโนปกรณนิติธาดา โดยให้เหตุผลว่า ด้วยคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดิน ณ บัดนี้ไม่ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ โดยเริ่มต้นปิดสภาผู้แทนและงดใช้รัฐธรรมนูญหลายบท คณะนายทหารบก, ทหารเรือ ทหารอากาศ และพลเรือน จึงเห็นเหตุจำเป็นเข้ายึดอำนาจการปกครองเพื่อให้มีการเปิดสภาผู้แทนดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ

๔.๓ รัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๙๐

การทำรัฐประหารเกิดขึ้นในวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๙๐ ต่อเนื่องถึงเช้าวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๙๐ โดยกลุ่มทหารที่นำโดย พลโทผิน ชุณหะวัณ, นาวาอากาศเอก กาจ กาจสงคราม, พันตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์, พันเอกสุฤษดิ์ ธนะรัชต์, พันเอกถนอม กิตติขจร, พันโทประภาส จารุเสถียร และ ร้อยเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ที่สืบอำนาจต่อจากรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งไม่สามารถจัดการกับปัญหาความขัดแย้งกันในชาติอันมีสาเหตุหลักจากเหตุการณ์สวรรคตของรัชกาลที่ ๘ ประกอบกับมีการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ เช่น การนำเงินไปซื้อจอบเสียมแจกจ่ายให้ราษฎรทำการเกษตร แต่ความปรากฏภายหลังว่าเป็นจอบเสียมที่ไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งเรียกกันว่า “กินจอบกินเสียม”

๔.๔ รัฐประหาร ๖ เมษายน พ.ศ.๒๕๙๑

ในครั้งนี้เป็นการทำรัฐประหารโดยบุคคลกลุ่มเดียวกันกับที่ทำรัฐประหารรัฐบาลของพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๙๐ กล่าวคือเป็นกลุ่มบุคคลที่สนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรี ที่พ้นตำแหน่งไปภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง โดยที่ภายหลังจากกลุ่มนายทหารนำโดย พลโทผิน ชุณหะวัณ ได้ทำการรัฐประหารรัฐบาลของพลเรือตรีถวัลย์ ฯ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๙๐ ได้แต่งตั้งนายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ พรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร รักษาการในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อจัดการเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาในการเลือกตั้งวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๙๑

พรรคประชาธิปัตย์ สามารถชนะการเลือกตั้งได้รับเสียงสูงสุดในสภา ฯ นายควง ฯ ในฐานะหัวหน้าพรรคได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบต่อ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่บ่งชี้ว่า ผู้มีอำนาจที่แท้จริงก็คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้บัญชาการทหารแห่งชาติ ที่ทางคณะรัฐประหารได้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนี้และให้การสนับสนุนนั่นเอง

๔.๕ รัฐประหาร ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๙๔

เป็นการรัฐประหารครั้งแรกที่เรียกได้ว่าเป็นการรัฐประหารตัวเอง (ยึดอำนาจตัวเอง) เหตุเนื่องจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี อ้างว่าไม่ได้รับความสะดวกในการบริหารราชการแผ่นดิน เหตุสืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.๒๔๙๒ อันเป็นรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ขณะนั้นไม่เอื้อให้เกิดอำนาจ คือให้ผู้ที่เป็สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นข้าราชการประจำไม่ได้ การยึดอำนาจกระทำโดยไม่ใช้การเคลื่อนกำลังใด ๆ เพียงแต่มีความเคลื่อนไหวโดยมีตำรวจและทหาร รวมทั้งรถถังเข้าประจำการในจุดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครมาตั้งแต่วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน จนกระทั่งในเวลาหัวค่ำของวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ก็ได้มีการประกาศผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า บัดนี้ คณะบริหารประเทศชั่วคราว ประกอบด้วย หลวงยุทธศาสตร์โกศล หลวงชำนาญอรุณฤทธิ์ พลเรือตรีสุนทร สุนทรนาเวิน พลอากาศเอกฟื้น รณนภากาศ ฤทธาคนี พลอากาศโทหลวงเชิดวุฒากาศ พลอากาศโทหลวงปรุงปรัชชาภาส ได้กระทำการยึดอำนาจเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อผดุงไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศชาติจากภัยคอมมิวนิสต์ที่กำลังคุกคามอย่างรุนแรง โดยเรียกตัวเองว่า "คณะบริหารประเทศชั่วคราว"[

๔.๖ รัฐประหาร ๑๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๐

เป็นรัฐประหารในประเทศไทยที่ถือได้ว่าพลิกโฉมการเมืองไทยไปอีกรูปแบบหนึ่ง เช่นเดียวกับรัฐประหารใน พ.ศ.๒๔๙๐ สืบเนื่องจากความแตกแยกกันระหว่างกลุ่มทหาร ที่นำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กับ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่คำอำนาจของรัฐบาลของจอมพล ป. ฯ ในขณะนั้น จุดเริ่มต้นเกิดจากการที่ประชาชนไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๐ เนื่องจากการเลือกตั้งที่ปรากฏความไม่สุจริตค่อนข้างชัดเจน นับตั้งแต่มีการใช้เครื่องบินโปรยใบปลิวโจมตีฝ่ายตรงข้าม ช่มชู้ชาวบ้าน ประชาชน ให้เลือกแต่ผู้สมัครของพรรคเสรีนิยมคคิลลา คือพรรครัฐบาล หรือการเวียนเทียนมาลงคะแนน การสลับหีบบัตร การแอบหย่อนบัตรคะแนนเถื่อนเข้าไปในหีบผลการเลือกตั้ง พรรคเสรีนิยมคคิลลาของจอมพล ป. ฯ ได้เสียงข้างมาก ขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้ ๓๐ ที่นั่ง

นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและประชาชนร่วมกันเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้ง มีการลดธงเหลือแค่ครึ่งเสาเป็นการไว้อาลัย จอมพล ป. ฯ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๐ และแต่งตั้งให้ จอมพลสฤษดิ์ ฯ เป็นผู้ปราบปรามการชุมนุม แต่เมื่อฝูงชนเดินทางมาถึงสะพานมฆวานรังสรรค์แล้ว จอมพลสฤษดิ์ ฯ กลับเป็นผู้นำเดินขบวนพาฝูงชนข้ามสะพานมฆวานรังสรรค์ โดยกล่าวว่า ทหารจะไม่มีวันทำร้ายประชาชน และเมื่อถึงหน้าทำเนียบรัฐบาลได้เป็นผู้เปิดประตูทำเนียบ จอมพล ป. ฯ ต้องลงมาเจรจาด้วยตนเองที่บันได

หน้าตึกไทยคู่ฟ้า เมื่อเจรจากันแล้วจึงได้ข้อสรุปว่า จอมพล ป.ฯ รับว่าจะจัดการเลือกตั้งขึ้นใหม่ ขอให้ผู้ชุมนุมสลายตัวไปอย่างสงบ และขอให้อัญเชิญธงขึ้นสู่ยอดเสาตามปกติ ซึ่งการเดินทางขบวนประท้วงครั้งนี้ นับเป็นการชุมนุมทางการเมืองครั้งแรกของชาวไทยนับตั้งแต่การปฏิวัติสยาม พ.ศ.๒๔๗๕ ฝ่ายจอมพลสฤษดิ์ ฯ ที่ได้มีท่าทีเช่นนี้ ได้สร้างความนิยมขึ้นอย่างมากในหมู่ประชาชน แต่ก็ถือว่าการกระทำที่ท้าทายอำนาจจอมพล ป.ฯ จึงทำให้มีความแตกแยกและหวาดระแวงกันเองระหว่างฝ่ายทหารที่สนับสนุนจอมพลสฤษดิ์ ฯ และฝ่ายทหารและตำรวจที่สนับสนุนจอมพล ป.ฯ

รัฐประหารเกิดขึ้นในวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๐ ขณะที่ฝ่ายจอมพล ป.ฯ รู้ล่วงหน้าก่อนเพียงไม่กี่นาที จึงตัดสินใจหลบหนีโดยไม่ต่อสู้ โดยเดินทางไปทีเกาะกง ประเทศกัมพูชา ขณะที่ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ยังมีได้หลบหนีไปเหมือนจอมพล ป.ฯ แต่ถูกควบคุมเข้ากองบัญชาการคณะรัฐประหาร แต่ในวันรุ่งขึ้นก็ต้องเดินทางออกจากประเทศไทยไปยังสวีตเซอร์แลนด์ รัฐประหารครั้งนี้ เป็นอีกครั้งที่พลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์การเมืองไทยไปโดยสิ้นเชิง เพราะขจัดฐานอำนาจเก่าของจอมพล ป.ฯ อย่างเด็ดขาด และหลังจากนั้นอำนาจทั้งหมดก็ตกอยู่ที่ จอมพลสฤษดิ์ ฯ ที่ต่อมาก็ได้รัฐประหารอีกครั้งในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ในปีต่อมา เมื่อไม่สามารถควบคุมความวุ่นวายในสภา ฯ ได้ และเป็นที่มาของการใช้อำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗ ที่มอบอำนาจให้นายกรัฐมนตรีสามารถสั่งการให้ดำเนินการอย่างเด็ดขาดต่อผู้ที่กระทำการเป็นปรปักษ์ต่อความมั่นคงของรัฐได้ทันที

๔.๗ รัฐประหาร ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๑

เกิดขึ้นหลังจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารปี พ.ศ.๒๕๐๐ ล้มรัฐบาลจอมพล ป.ฯ แล้ว ได้มอบหมายให้นายพจน์ สารสิน เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดการเลือกตั้ง โดยต่อมามีการเลือกตั้งในวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๐ พลโทถนอม กิตติขจร ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ว่าการเมืองในรัฐสภาไม่สงบเนื่องจากบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเรียกร้องเอาผลประโยชน์ และมีการขู่ว่าหากไม่ได้ตามที่ร้องขอจะถอนตัวจากการสนับสนุนรัฐบาล พลโทถนอม ฯ ก็ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ได้ ประกอบกับจอมพลสฤษดิ์ ฯ หัวหน้าคณะปฏิวัติก็ได้เดินทางไปต่างประเทศเพื่อรักษาโรคประจำตัว เมื่อเดินทางกลับมาในเช้าวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๑ พลโทถนอม ฯ จึงเข้าเฝ้า ฯ กราบบังคมทูลลาออกในเวลาเที่ยงของวันเดียวกันแต่ยังไม่ได้ประกาศให้แก่ประชาชนทราบโดยทั่วกัน กระทั่งเวลา ๒๐.๔๕ น. จึงได้มีการประกาศเรื่องพลโทถนอม ฯ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากนั้นในเวลา ๒๑.๐๐ น. จอมพลสฤษดิ์ ฯ ประกาศยึดอำนาจอีกครั้ง โดยอ้างถึงเหตุความมั่นคงของประเทศ ซึ่งมีลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังคุกคาม โดยมีคำสั่งคณะปฏิวัติให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๙๕ ที่ใช้อยู่ขณะนั้น ยุบสภา ยกเลิกสถาบันทางการเมือง ได้แก่ พรรคการเมือง เป็นต้น

จากนั้นตั้งแต่วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๑ จนถึงวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๒ คณะปฏิวัติได้มีประกาศออกมาทั้งหมด ๕๗ ฉบับ มีสภาร่างรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้งไม่ใช่เลือกตั้ง มีการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรพุทธศักราช ๒๕๐๒ ซึ่งมีเพียงสั้น ๆ ๒๐ มาตรา

เท่านั้น ในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๒ ก็มีพระบรมราชโองการ ฯ แต่งตั้งให้จอมพลสฤษดิ์ ฯ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเพียง ๑๔ คน เท่านั้น โดยไม่มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง รัฐประหารครั้งนี้เรียกได้ว่าเป็นการยึดอำนาจตัวเองก็ว่าได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ส่งผลให้จอมพลสฤษดิ์ ฯ สามารถใช้อำนาจในตำแหน่งได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗ ที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีจัดการกับบุคคลที่ก่อความไม่สงบได้ทันทีแล้วจึงค่อยแจ้งต่อสภา ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ฯ ก็ได้ใช้อำนาจหน้าที่อย่างเต็มที่ในการควบคุมสถานการณ์ของประเทศ เช่น การปราบปรามฝิ่น ต่อมาได้มีการจับกุมผู้วางเพลิงได้ทั้งหมดสามราย เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งทั้งหมดยอมรับว่ารับจ้างมาเพื่อวางเพลิง จึงมีคำสั่งตามมาตรา ๑๗ ให้ประหารชีวิตบุคคลทั้งสามในที่สาธารณะ จากมาตรา ๑๗ นี้ ได้ประหารบุคคลที่สงสัยว่าจะก่อความไม่สงบหลายรายหรือข้อหาคอมมิวนิสต์ ซึ่งจากเหตุการณ์เหล่านี้ ส่งผลให้เป็นการกดดันชาวบ้าน ประชาชนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างจากรัฐบาล จึงทำให้ชาวบ้านหลายคนต้องหลบเข้าป่าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) จนทำให้เกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า “วันเสียงปืนแตก” เมื่อผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยปืนเป็นครั้งแรกที่อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๘

๔.๘ รัฐประหาร ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๔

รัฐประหารในครั้งนี้ สาเหตุสืบเนื่องมาจากการที่สมาชิกพรรคสหประชาไทยของจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ.๒๕๑๒ นำโดยนายถนอม เอี่ยมศิลา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี ได้เรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนต่าง ๆ ตามที่จอมพลถนอม ฯ ได้เคยสัญญาไว้ในช่วงเลือกตั้ง เมื่อไม่ได้รับการตอบแทนดังที่สัญญาไว้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านี้ได้ต่างพากันเรียกร้องต่าง ๆ บ้างก็ขู่ว่าจะลาออก เป็นเหตุให้จอมพลถนอม ฯ ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ในสภาผู้แทนราษฎรได้จึงยึดอำนาจตนเอง โดยไม่มีชื่อเรียกคณะรัฐประหารในครั้งนี้โดยเฉพาะเหมือนรัฐประหารที่ผ่านมา แต่เรียกตัวเองเพียงแค่ว่าคณะปฏิวัติ โดยมีคำปรารภในการยึดอำนาจตัวเองครั้งนี้ว่า ภัยที่คุกคามประเทศและราชบัลลังก์ สถานการณ์ภายใน ความวุ่นวายทั้งภายในและภายนอกสภานิติบัญญัติ การนัดหยุดงานของกรรมกร การเดินขบวนของนักศึกษา การแก้ไขสถานการณ์ถ้าจะดำเนินการตามวิถีทางรัฐธรรมนูญย่อมไม่ทันต่อเหตุการณ์ จึงจำเป็นต้องใช้การยึดอำนาจการปกครองเพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้โดยเฉียบขาดและฉับพลัน จากนั้นประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓ ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.๒๕๑๑ ที่ใช้อยู่ก่อนหน้านั้น และยกเลิกรัฐสภา ยกเลิกพรรคการเมืองและประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักรในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๔ และห้ามมั่วสุมทางการเมืองตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป คณะปฏิวัติควบคุมอำนาจจนวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕ จึงประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๑๕ ให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้และตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีมติให้จอมพลถนอม ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ซึ่งในธรรมนูญการปกครอง ฯ ฉบับนี้ มีการนำเอารัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗ กลับมาใช้อีกครั้งเหมือนยุคของจอมพลสฤษดิ์ ๒ รัชต์ ที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีเต็มที่ในการสั่งการ

อันเนื่องจากเหตุที่กระทบต่อความมั่นคงของราชอาณาจักร โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีกฎหมายฉบับใด ๆ มารองรับ

จอมพลถนอม ฯ ได้รวบอำนาจไว้แต่เพียงผู้เดียว ท่ามกลางความไม่พอใจของนิสิตนักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไปที่ไม่มีรัฐธรรมนูญการปกครองอย่างถาวรมาตั้งแต่รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๐๑ (สมัยจอมพลสฤษดิ์ ฯ) แล้ว ซึ่งกว่าที่รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.๒๕๑๑ ที่ถูกยกเลิกไปในการปฏิวัติครั้งนี้ต้องใช้เวลาร่างนานถึง ๑๐ ปี ประกอบกับเหตุการณ์ทุจริตต่าง ๆ ในรัฐบาลก็กลายเป็นสาเหตุให้เกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ในอีก ๒ ปี ต่อมา

๔.๙ รัฐประหาร ๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๙

เนื่องจากเหตุการณ์การสังหารหมู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ที่เกิดขึ้นมาตลอดช่วงวันนั้นที่เรียกว่าเหตุการณ์ ๖ ตุลา รัฐบาลพลเรือน โดยหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยได้ คณะนายทหารจาก ๓ เหล่าทัพและอธิบดีกรมตำรวจ นำโดยพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จึงจำเป็นต้องยึดอำนาจการปกครองไว้ โดยใช้ชื่อว่าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้ออกประกาศมาหลายฉบับ โดยมากมีเนื้อหาเพื่อควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย

คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้แต่งตั้งให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยนายทหารในคณะปฏิรูปการปกครองได้เปลี่ยนสถานะของตัวเองเป็น สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน รัฐบาลนายธานินทร์ ฯ ดำเนินนโยบายทางการเมืองอย่างเด็ดขาด มีการจับกุมผู้ที่สงสัยว่าอาจกระทำการเป็นคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง โดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๑๙ มาตรา ๒๑ จึงทำให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสูงสุด แต่ว่าการดำเนินงานของรัฐบาลนายธานินทร์ ฯ ประสบกับปัญหาโดยตลอด ทั้งเหตุการณ์การก่อการร้าย และปัญหาภายในรัฐบาล การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นไปด้วยความล่าช้าไม่ทันการกับสถานการณ์ปัจจุบัน การปราบปรามผู้ที่รัฐบาลเห็นว่าเป็นคอมมิวนิสต์อย่างเข้มข้น ส่งผลให้มีนักศึกษาและปัญญาชนจำนวนหนึ่งที่มีความคิดทางการเมืองแตกต่างจากรัฐบาลต้องหลบหนีเข้าป่า สถานการณ์ของประเทศเกิดความแตกแยกอย่างรุนแรง ในที่สุดคณะนายทหารในสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินชุดเดิมนำโดยพลเรือเอกสงัด ฯ จึงได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศอีกครั้งในวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๒๐ และแต่งตั้งพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทน สถานการณ์ต่าง ๆ เริ่มคลี่คลายเมื่อรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ฯ ได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรม กลุ่มนักศึกษาปัญญาชนที่หลบหนีเข้าป่า จึงเริ่มทยอยกลับบ้านสู่อีกครั้งหนึ่ง

๔.๑๐ รัฐประหาร ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๒๐

เป็นการรัฐประหารอีกครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยผู้ที่นำการรัฐประหาร คือ พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุดและหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินล้มรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เหตุเนื่องจากการที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่นำโดยพลเรือเอกสงัด ฯ ได้ทำการรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๙ เนื่องจากในเหตุการณ์ ๖ ตุลา และแต่งตั้ง

นายธานินทร์ ฯ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยรัฐบาลนายธานินทร์ ฯ มีภารกิจสำคัญที่จะต้องกระทำคือ การปฏิรูปการเมืองภายในระยะเวลา ๑๒ ปี ซึ่งทางคณะปฏิรูป ฯ เห็นว่าล่าช้าเกินไป ประกอบกับ สถานการณ์ต่าง ๆ ในประเทศยังไม่สงบ ดังนั้น จึงกระทำการรัฐประหารซ้ำอีกครั้ง ผลจากการ ยึดอำนาจได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๑๙ ที่ใช้อยู่ขณะนั้น และมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.๒๕๒๐ แทน จนกระทั่งถึงวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๑ จึงมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. ๒๕๒๑ และได้แต่งตั้ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดคนใหม่เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๒๑ แล้ว รัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ฯ ได้จัดให้มีการ เลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๒ หลังจากการเลือกตั้ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ฯ ได้รับการ สนับสนุนจากรัฐสภาให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

๔.๑๑ รัฐประหาร ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๔

บางครั้งเรียกว่าเหตุการณ์ รสช. เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๔ โดยคณะ รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. ยึดอำนาจรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยมี พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ เป็นหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และได้ชี้แจงเหตุผล สำคัญของการกระทำรัฐประหารในเวลาต่อมา ดังนี้

ประการที่ ๑ พฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวง คณะผู้บริหารประเทศได้ฉ้อโกงโดยโอภาสอาศัย อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพรรคพวกอย่างไม่เคย ปรากฏมาก่อน จนเป็นเรื่องปกติธรรมดาของรัฐมนตรีเกือบทุกคนที่ต้องแสวงหาเงินเพื่อสร้างฐานะ ความร่ำรวยเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ทั้งที่รัฐอยู่ภายใต้การฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างกว้างขวางในหมู่ รัฐมนตรีรวมทั้งข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจระดับสูงบางคนก็ตาม แต่นายกรัฐมนตรีในฐานะ หัวหน้ารัฐบาลกลับไม่เอาใจใส่ที่แก้ไขอย่างจริงจัง กลับแสดงความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาด้วยการ ยืนยันว่า หากพบผู้ใดประพฤติมิชอบให้เอาใบเสร็จมายืนยันด้วย

ประการที่ ๒ ข้าราชการการเมือง ใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต ผู้ไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือทางการเมือง รับราชการไม่เจริญก้าวหน้า ถูกข่มเหงรังแก หากไม่ยินยอมเป็น พรรคพวก หลายท่านต้องลาออกราชการ

ประการที่ ๓ รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้าพรรค รัฐบาลได้ร่วมมือพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล รวมทั้งคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีบ้านพิษณุโลก ใช้อุบายอันแยบยลทางการเมืองสร้างภาพลวงตาประชาชนว่าเป็นการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยแล้วพลิกแพลงหาประโยชน์เป็นที่ประจักษ์ชัดโดยทั่วไป แท้จริงแล้วใช้ผลประโยชน์เป็น ตัวนำการเมือง ระดับรัฐมนตรีที่ทำหน้าที่บริหาร รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ นำประเทศไปสู่การปกครองระบอบเผด็จการทางรัฐสภาเมื่อเป็นเช่นนี้ การวางตัวบุคคลในตำแหน่ง สำคัญ ทั้งทางการเมืองและข้าราชการประจำจึงตกอยู่กับพรรคพวกนายกรัฐมนตรีทั้งสิ้น เป็นช่องทาง ที่ก่อให้เกิดการกอบโกยผลประโยชน์ จึงนับว่าเป็นภัยอันตรายอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๔.๑๒ รัฐประหาร ๑๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๙

เหตุการณ์เกิดในคืนวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๙ โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะ โค่นรักษาการนายกรัฐมนตรี ดร.ทักษิณ ชินวัตร นับเป็นรัฐประหารในรอบ ๑๕ ปี รัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปในเดือนต่อมา หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปที่มีกำหนดจัดในเดือนเมษายนถูกสั่งให้เป็นโมฆะ นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ดำเนินมานับแต่เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๔๘ คณะรัฐประหารยกเลิกการเลือกตั้งซึ่งกำหนดจัดในเดือนตุลาคม ยกเลิกรัฐธรรมนูญ สั่งยุบรัฐสภา สั่งห้ามการประท้วงและกิจกรรมทางการเมือง ยับยั้งและตรวจพิจารณาสื่อ ประกาศใช้กฎอัยการศึก และจับกุมสมาชิกคณะรัฐมนตรีหลายคน

เหตุผลของการรัฐประหาร^{๑๑}

จากแถลงการณ์ของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ระบุเหตุผลในการยึดอำนาจการปกครองประเทศ ดังนี้

- การบริหารราชการแผ่นดิน ก่อให้เกิดความขัดแย้ง แบ่งฝ่าย สลายความรักรักสามัคคีของชนในชาติอย่างไม่เคยปรากฏ
- ประชาชนส่วนใหญ่ มีความเคลือบแคลงสงสัยการบริหารราชการแผ่นดินไปในทางทุจริตประพฤติมิชอบอย่างกว้างขวาง
- หน่วยงาน องค์กรอิสระถูกครอบงำทางการเมือง ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ ทำให้มีปัญหาอุปสรรคการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหลายประการ
- หมิ่นเหม่ ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นที่เคารพเทิดทูนของปวงชนชาวไทย

๔.๑๓ รัฐประหาร ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๗

เกิดขึ้นโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยมี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหารโค่นรัฐบาลรักษาการนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล นับเป็นรัฐประหารครั้งที่ ๑๓ ในประวัติศาสตร์ไทย โดยสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการรัฐประหารได้ ดังนี้

- การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ว่าด้วยที่มาและคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ว่าด้วย ที่มาและคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา จากกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทยเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญว่าด้วยที่มาและคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา โดยให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด และยกเลิกสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา เมื่อมีการเสนอร่างรัฐธรรมนูญเข้าสู่สภาและได้ทำการทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อลงพระปรมาภิไธย ในเวลาต่อมาปรากฏว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น เนื่องจากมีทั้งกลุ่มผู้สนับสนุนและกลุ่มต่อต้าน ซึ่งกลุ่มผู้สนับสนุนประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทย คณะรัฐบาล และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในขณะที่อีกกลุ่มที่ต่อต้าน

^{๑๑} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ประมวลสารสนทนาศึกษาและตรรกษานี้สืบค้นแถลงการณ์ คำสั่ง ประกาศ คปค.และ คมช., สืบค้นจาก <https://library๒.parliament.go.th/ebook/content-ebbas/๒๕๕๑-sangarun.pdf>

ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากพรรคการเมืองและฝ่ายค้านในรัฐสภา โดยได้ฟ้องร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ชี้ขาดว่าการกระทำของคณะรัฐบาลขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญคือการกระทำดังกล่าวขัดต่อมาตราที่ ๖๘

จากกรณีการแก้ไขที่มาของสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว นับเป็นจุดเริ่มต้นที่นำมาซึ่งความขัดแย้งทั้งในและนอกรัฐสภา ซึ่งความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ได้ทวีความรุนแรงขึ้น โดยความขัดแย้งดังกล่าวเกิดจากเรื่องของผลประโยชน์และการใช้เสียงข้างมากโดยละเอียดเสียงข้างน้อยของรัฐบาลในรัฐสภา

- โครงการรับจำนำข้าว เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤติความชอบธรรมของรัฐบาลยังลักษณะในการบริหารประเทศ อันเนื่องมาจากการทุจริตในโครงการรับจำนำข้าว นอกจากนั้นเมื่อรัฐบาลได้ทำการประกาศยุบสภา จึงทำให้รัฐบาลรักษาการไม่สามารถอนุมัติงบประมาณในการจ่ายเงินให้แก่ชาวนาได้ จนนำไปสู่ความเดือดร้อนของชาวนา ซึ่งกลายเป็นข้อโจมตีรัฐบาลของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)

- พ.ร.บ. นิรโทษกรรม เกิดจากการที่นายวรชัย เหมะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทย เสนอร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม เข้าสู่สภานิติบัญญัติเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายความปรองดองของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ในขณะนั้น โดยที่เนื้อหาไม่เจตนาารมณ์เพื่อนิรโทษกรรมให้กับประชาชนที่ต้องคดีเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมืองและความผิดทางการเมืองเท่านั้น ซึ่งต่อมาเมื่อมีการแปรญัตติทำให้เนื้อหาร่าง พ.ร.บ. เปลี่ยนแปลงไป โดยมีการขยายทั้งระยะเวลาและผู้ที่ได้รับการนิรโทษกรรม อีกทั้งยังนิรโทษกรรมคดีที่นอกเหนือความผิดทางการเมือง จนกลายเป็นชนวนของความแตกแยกทางความคิด ซึ่งทำให้รัฐบาลขาดความชอบธรรมและลดความน่าเชื่อถือในสายตาของประชาชน

เมื่อมองจากปัญหากระบวนการร่าง พ.ร.บ.ของสภานิติบัญญัติตามกรอบอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญปี ๕๐ จะเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างสภาที่เป็นระบบแบบเสียงข้างมาก ในสภาจนนำไปสู่ระบบเผด็จการรัฐสภา อีกทั้งยังมีปัญหากระบวนการในการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ที่รวบรัดและเร่งรีบ ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านมีการ walk out ออกจากสภาแต่ประธานสภายังให้มีการลงมติต่อ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความชอบธรรมของระบบรัฐสภาในการร่าง พ.ร.บ. ที่ดูแล้วเหมือนไม่ค่อยจะมีความชอบธรรมมากสักเท่าไร ทั้งที่ตัวเนื้อหาของ พ.ร.บ.มีความละเอียดอ่อนและกระทบต่อประชาชนในประเทศเป็นอย่างมาก แต่เหตุใดรัฐสภาจึงไม่ยุติการลงมติในสภา

- ความขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองอย่างรุนแรง เนื่องจากประชาชนมีมุมมองเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายประชาชนที่มองประชาธิปไตยที่ต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น และฝ่ายประชาชนที่มองประชาธิปไตยว่าต้องมีผู้นำที่มีคุณธรรมไม่จำเป็นต้องมาจากการเลือกตั้งก็ได้ ทำให้เกิดความคิดที่ขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งสื่อมีบทบาทที่สำคัญในทางการกระตุ้นให้ความขัดแย้งนี้เกิดความรุนแรงมากขึ้น โดยสื่อเสนอข้อมูลที่ทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม ซึ่งเป็นการขยายความรุนแรงไปทั่วประเทศและคนที่ยู่ต่างประเทศด้วย

- การยึดสถานที่ราชการและการแทรกแซงสื่อ การบุกยึดสถานที่ราชการและการเข้าไปแทรกแซงสื่อของผู้ชุมนุมประท้วง แสดงให้เห็นถึงความรู้ประสิทธิภาพของรัฐบาลในการจัดการกับสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมือง เมื่อสถานที่ราชการไม่สามารถบริการให้กับประชาชนได้ จนสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั่วไป อีกทั้งการที่รัฐบาลไม่สามารถดูแลสื่อให้ปราศจากการแทรกแซงได้ ทำให้รัฐบาลเริ่มหมดความชอบธรรมให้การบริหารประเทศ ในสภาวะดังกล่าวที่รัฐบาลไร้ประสิทธิภาพ สื่อหมดความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้ประชาชนหมดความไว้วางใจกันทั้ง ๒ องค์กร จนไม่รู้ว่าจะต้องทำอย่างไร ภาวะสุญญากาศที่เกิดขึ้นมีแต่จะสร้างความเสียหายให้กับประเทศ เมื่อความเสียหายมีมากขึ้นสุดท้ายกลายเป็นสาเหตุหรือเป็นตัวเร่งให้ทหารออกมาทำรัฐประหารเพื่อแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว

- การยุบสภา เป็นตัวเร่งให้เกิดการรัฐประหารเนื่องจากการที่รัฐบาลมองว่าการยุบสภาจะสามารถยุติความขัดแย้งที่ผ่านมาได้แต่ดูเหมือนว่าการตัดสินใจของรัฐบาลในครั้งนี้สายเกินที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งในทางกลับกันการยุบสภาทำให้รัฐบาลหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ จะเห็นได้ชัดเจนว่าหลังจากรัฐบาลได้ทำการยุบสภา รัฐบาลรักษาการก็ไม่สามารถใช้อำนาจได้เต็มที่ในการบริหารประเทศเนื่องจากติดปัญหาเรื่องข้อกำหนดทางกฎหมาย ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในการพยายามที่จะแก้ไขปัญหาโครงการจำนำข้าว ในเรื่องของการเบิกจ่ายเงินให้แก่ชาวนา อีกทั้งทำให้ปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้นยังคงมีความวุ่นวายอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลรักษาการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและกลุ่มผู้ประท้วง

บทวิเคราะห์

ประเทศไทย ถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน จากการสืบค้นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติที่มีอยู่ พอที่จะยืนยันได้ว่า คนชาติไทยได้มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคงครั้งแรกในสมัยสุโขทัยเมื่อประมาณ ๗๐๐ กว่าปีมาแล้ว หลังจากนั้นได้มีการรวมตัวกันตามเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ภายหลังจากอาณาจักรสุโขทัยเสื่อมอำนาจลง คนชาติไทยได้ย้ายถิ่นฐานลงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา โดยในสมัยอยุธยาได้มีความเจริญรุ่งเรืองมาโดยลำดับเป็นระยะเวลากว่า ๔๐๐ ปี จนกระทั่งในช่วงปลายของสมัยอยุธยาได้ถูกรุกรานจากประเทศเพื่อนบ้านและสูญเสียเอกราชในที่สุด ภายหลังจากนั้นไม่นานคนไทยได้รวมตัวกันและกอบกู้เอกราชกลับคืนมา และได้พากันย้ายถิ่นฐานมาอยู่กรุงธนบุรี การตั้งถิ่นฐานของชนชาวไทยที่กรุงธนบุรีเป็นเพียงระยะเวลาประมาณ ๑๕ ปี จึงได้มีการย้ายเมืองหลวงมาตั้งมั่นอยู่ในพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน และเป็นจุดเริ่มต้นของชาวไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ การก่อตั้งอาณาจักรต่าง ๆ ตามที่กล่าวในข้างต้น ถือได้ว่าเป็นลักษณะกลุ่มคนที่อยู่รวมกันในรูปแบบของรัฐ และเป็นสิ่งธรรมดาเมื่อมนุษย์รวมกลุ่มกันเป็นสังคมจนเกิดเป็นรัฐขึ้น สังคมก็ต้องอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้สังคมมีกฎเกณฑ์และระเบียบในการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และสามารถรักษารัฐของตนให้สามารถดำรงอยู่ได้ต่อไป

การปกครองยุคเริ่มต้นของไทยในสมัยสุโขทัย เป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยที่พระเจ้าแผ่นดินทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุดทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ

ประชาชนให้ความนับถือพระเจ้าแผ่นดินเปรียบเสมือนบิดา ส่วนพระเจ้าแผ่นดินได้ปกครองดูแลประชาชนในลักษณะการปกครองแบบครอบครัว หรือเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบพ่อปกครองลูก ระบบการปกครองที่นำมาใช้ในสมัยสุโขทัยไม่ได้ทำให้เกิดปัญหาในการปกครองมากนัก เนื่องจากการตั้งชุมชนในสมัยสุโขทัยไม่ได้มีอาณาเขตกว้างขวาง ผู้ปกครองสามารถดูแลผู้อยู่ใต้การปกครองได้อย่างทั่วถึงและมีความใกล้ชิดกันพอสมควร จะเห็นได้จากการที่ประชาชนสามารถถวายฎีกาต่อพระเจ้าแผ่นดิน เพื่อขอความช่วยเหลือและแก้ไขความเดือดร้อน ตลอดจนการตัดสินคดีความในเรื่องต่าง ๆ จึงทำให้การปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในลักษณะพ่อปกครองลูก ไม่ได้สร้างปัญหาหรือความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกันของประชาชนชาวไทยในสมัยนั้น

ภายหลังจากกรุงสุโขทัยเสื่อมอำนาจลงและเข้ามาสู่ยุคสมัยอยุธยา การปกครองในสมัยอยุธยายังคงเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจอธิปไตยยังคงอยู่ที่พระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียวเหมือนกับสมัยสุโขทัย แต่แนวความคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ได้เปลี่ยนแปลงเป็นแบบเทวสิทธิ์ตามคติพราหมณ์ซึ่งพวกขอมนำมา ลักษณะการปกครองแบบเทวสิทธิ์นี้ถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นเหมือนสมมุติเทพ เพราะฉะนั้นพระมหากษัตริย์ตามแนวความคิดแบบเทวสิทธิ์จึงทรงอำนาจสูงสุดล้นพ้น ลักษณะการปกครองเป็นแบบนายปกครองบ่าวหรือเจ้าปกครองข้า และเนื่องจากสมัยอยุธยามีอาณาเขตกว้างใหญ่กว่าสมัยสุโขทัยมาก ตลอดจนมีการปกครองของหัวเมืองต่าง ๆ ที่ทางเมืองหลวงได้ส่งขุนนางไปดูแล พระเจ้าแผ่นดินและประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจึงไม่ค่อยมีความใกล้ชิดกันมากนัก ในสมัยอยุธยาตอนต้นในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้มีการปฏิรูปการปกครองส่วนกลางภายในกรุงศรีอยุธยาเป็นแบบจตุสดมภ์ โดยแบ่งการปกครองเป็น เวียง วัง คลัง นา เมื่อสิ้นสุดในยุคสมัยของอยุธยา ประเทศไทยก็ยังคงใช้การปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เรื่อยมาในสมัยธนบุรีจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งมีรูปแบบการปกครองไม่แตกต่างไปจากสมัยอยุธยามากนัก โดยได้เริ่มมีการวางรากฐานในการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยสมเด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระองค์ได้ทรงสนับสนุนให้มีการศึกษาอารยธรรมตะวันตก ทำให้ได้รับทราบถึงความเจริญก้าวหน้าในหลักการปกครองตามแบบของชาติตะวันตกและนำมาปรับปรุงในการปกครองของไทย การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงปฏิรูปการปกครองไปจากเดิมเป็นเพราะทรงเห็นว่า เป็นหนทางหนึ่งที่จะรักษาเอกราชของบ้านเมืองไว้ได้ในช่วงการขยายลัทธิจักรวรรดินิยมของชาติตะวันตก การปรับปรุงการปกครองให้ทันสมัยทำให้ชาวต่างชาติเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่เจริญแล้วสามารถปกครองดูแลพัฒนาบ้านเมืองเองได้ สำหรับการปฏิรูปการปกครองและการบริหารราชการ ทรงเปิดโอกาสให้ข้าราชการมีส่วนรับผิดชอบในการบริหารมากขึ้น ทรงสนับสนุนการปกครองท้องถิ่นด้วยการจัดตั้งสุขาภิบาล ทำให้ประชาชนธรรมดามีส่วนร่วมและมีโอกาสเรียนรู้ประสบการณ์การบริหารการปกครอง ตามหลักการประชาธิปไตยที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมือง

นอกจากนี้ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้มีการส่งเสริมการศึกษาให้แพร่หลาย มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นหลายแห่ง และสนับสนุนให้ทุนหลวงโดยส่งนักเรียนไปเรียนในต่างประเทศ พระองค์ทรงแสดงให้เห็นว่านิยมระบอบประชาธิปไตย โดยได้ทรงจัดตั้ง

เมืองสมมุติดุสิตธานีขึ้นในบริเวณวังพญาไท จำลองรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นใช้ใน
 ในเมืองสมมุติ โดยโปรดเกล้าฯ ให้มีรัฐธรรมนูญการปกครองลักษณะนคราภิบาลซึ่งเปรียบเสมือน
 รัฐธรรมนูญของเมือง และให้ข้าราชการบริพารสมมุติตนเองเป็นราษฎรของดุสิตธานี มีการจัดตั้ง
 สภาการเมือง และเปิดโอกาสให้ราษฎรสมมุติใช้สิทธิ์ใช้เสียงแบบประชาธิปไตย เป็นเสมือนการฝึกหัด
 การปกครองแบบประชาธิปไตย ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗
 ได้พระราชทานสัมภาษณ์แก่นักหนังสือพิมพ์ระหว่างเสด็จเยี่ยมเยียนสหรัฐอเมริกาเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๔ ว่า
 พระองค์ทรงเตรียมการที่จะพระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ประชาชนชาวไทยในระยะเวลาอันใกล้นี้
 แต่พระองค์ไม่ทันได้ดำเนินการตามที่ได้ตั้งพระทัยไว้ เนื่องจากเกิดการปฏิวัติขึ้นเมื่อ ๒๔ มิถุนายน
 พ.ศ.๒๔๗๕ โดยคณะราษฎร และเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็น
 การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลัก ซึ่งคณะราษฎรได้ขอพระบาทสมเด็จพระ
 พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์แก่ปวงชนชาวไทย เมื่อวันที่ ๒๗
 มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ และถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการ
 ปกครองประเทศ โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งกำหนดหน้าที่
 ความสัมพันธ์ของสถาบันการปกครองต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียดและชัดเจน พระมหากษัตริย์ทรงเป็น
 พระประมุขของประเทศ และทรงใช้อำนาจอธิปไตยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คือ ทรงใช้อำนาจ
 นิติบัญญัติทางรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจ
 ตุลาการทางศาล

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมีหลักการพื้นฐานสำคัญ ๕ ประการ ประกอบด้วย
 หลักเหตุผล หลักความเสมอภาค หลักสิทธิเสรีภาพ หลักการยึดเสียงข้างมาก และหลักภราดรภาพ
 โดยในการนำไปใช้จะต้องไม่ละเลยหรือมองข้ามหลักการใดหลักการหนึ่ง เพราะแต่ละหลักการ
 ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญและเป็นพลังขับเคลื่อนต่อระบอบประชาธิปไตย โดยกรอบแนวคิดตาม
 โครงสร้างแล้ว ประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยในทุกประเทศได้พยายามแสดงให้เห็นว่า
 ได้ยึดหลักการทั้ง ๕ ข้อ ตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้นในการบริหารประเทศ แต่ในความเป็นจริงแล้ว
 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ระบอบการปกครอง
 แบบประชาธิปไตยนั้น มีความแตกต่างกันไปตามสภาวะแวดล้อมของแต่ละประเทศ หลายประเทศ
 ที่ใช้ระบอบการปกครองดังกล่าวประสบปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถพัฒนาการปกครองให้เป็นไปตาม
 เจตนารมณ์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ สำหรับประเทศไทย นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ จนถึง
 ปัจจุบันเป็นเวลาเกือบ ๙๐ ปี ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
 มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเลือกใช้รูปแบบการปกครอง
 แบบมีผู้แทนในระบบรัฐสภา บนพื้นฐานความเชื่อว่าการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และ
 เพื่อประชาชน จะทำให้ประเทศไทยมีระบอบการปกครองที่เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับจาก
 อารยประเทศ ตลอดจนจะทำให้ประเทศพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับชาติทางตะวันตกที่มี
 รูปแบบการปกครองในลักษณะเดียวกัน

ตลอดห้วงเวลาที่ผ่านมา การปกครองประเทศไทยไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่นมากนัก เนื่องจากได้เกิดเหตุการณ์การทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลถึง ๑๓ ครั้ง โดยในครั้งล่าสุดเกิดขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๕๗ เหตุผลส่วนใหญ่ที่คณะก่อการรัฐประหารแจ้งให้ทราบถึงความจำเป็นในการดำเนินการในการทำรัฐประหารแต่ละครั้ง เกิดจากการที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารประเทศได้ ตัวอย่าง เช่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การกำหนดนโยบายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มพรรคพวกของตน การใช้เสียงข้างมากในสภาในการกำหนดแนวทางในการบริหารประเทศ โดยไม่ให้ความสำคัญกับเสียงข้างน้อย และถ้าหากศึกษารายละเอียดของเหตุการณ์ก่อนการเกิดรัฐประหารในหลายครั้งที่ผ่านมา โดยเฉพาะเหตุการณ์ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ จะพบว่า ปัญหาข้อขัดแย้งไม่ได้เกิดเพียงแคในสภาเท่านั้น แต่ได้ขยายออกไปเป็นวงกว้างในหมู่ประชาชนที่มีความเห็นแตกต่างกัน และเป็นต้นเหตุให้เกิดความเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นภายในประเทศ จากข้อมูลตามที่ได้กล่าวในข้างต้นจึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยยังคงมีอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้มากนัก ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารปกครองประเทศไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยหลักการของระบอบประชาธิปไตยที่มีอยู่ และสิ่งที่น่าเป็นกังวลกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันของประชาชนขยายเป็นวงกว้างมากขึ้น และกลายเป็นความขัดแย้งของกลุ่มคนไทยด้วยกันเองและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

บทสรุป

จากประวัติความเป็นมาของชาติไทย จะเห็นได้ว่ามีวิวัฒนาการการบริหารปกครองต่อเนื่องมาโดยลำดับ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ปัจจุบันประเทศไทยได้ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีการแบ่งอำนาจการปกครองออกเป็น ๓ ส่วน ประกอบด้วย อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ซึ่งเป็นไปตามหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของสากล แต่พบว่าประเทศไทยยังคงประสบปัญหาในการบริหารประเทศ และไม่สามารถพัฒนาการปกครองในระบอบดังกล่าวให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามองค์กรที่รับผิดชอบในทุกภาคส่วนได้พยายามเสนอแนวคิดและวิธีการในการแก้ไขวิกฤตการณ์การปกครองของไทยโดยมีแนวทางในการแก้ไขที่หลากหลาย แต่ก็ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลที่ชัดเจนได้มากนัก เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นมีความเชื่อมโยงในหลายมิติ ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากร ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสในการทางการศึกษา ปัญหาสังคม ฯลฯ ซึ่งตัวอย่างของปัญหาดังที่กล่าวข้างต้น ได้เกิดขึ้นและฝังรากลึกอยู่เป็นระยะเวลานาน จึงเป็นเรื่องที่มีความท้าทายเป็นอย่างยิ่งว่า องค์กรที่มีส่วนรับผิดชอบรวมถึงคนไทยจะหาทางออกเพื่อให้สามารถก้าวผ่านอุปสรรคเหล่านี้ และเดินหน้าในการพัฒนาการปกครองของประเทศไทยต่อไปอย่างไร

บรรณานุกรม

Mr.Sayasone KEOMONTY, **ระบอบการปกครองในโลกปัจจุบัน**, สืบค้นเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒,
จาก <https://www.gotoknow.org/posts/๖๒๙๕๘๗>

การเมืองการปกครอง, สืบค้นเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒, จาก
<http://www.sw๒.ac.th/images/user/root/soc๓๑๑๐๒/๕๗soc๑๑๐๒๐๑.pdf>

นพดล ชุกลิน, **แนวทางประชาธิปไตยที่เหมาะสมในทัศนะผู้เขียน**, สืบค้นเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒,
จาก http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=๙๖๔๕

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔, ฉบับออนไลน์, สืบค้นเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒,
จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>

วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของไทย, สืบค้นเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒, จาก https://www.baanjomyut.com/library_๒/thailand_political_evolution/index.html

เบญจวรรณ สุขชูศรี, ๒๕๕๕, **เรียนรู้การเมืองการปกครองของไทย**, สืบค้นเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒,
จาก <http://benjan๑๒๔.blogspot.com/>

รัฐประหารในประเทศไทย, สืบค้นเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/รัฐประหารในประเทศไทย>
สถาบันพระปกเกล้า, **รัฐประหาร**, สืบค้นเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒,
จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=รัฐประหาร>

รวมเหตุการณ์รัฐประหารในสังคมการเมืองไทย, สืบค้นเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒, จาก
<http://cmu๑๒๗๔๑๖.blogspot.com/๒๐๑๕/๐๔/๑๓-๒๒-๒๕๕๗.html>